

טופס סילבוס

אדריכלות בארץ-ישראל בעת החדשה *Modern era Architecture in Eretz Israel*

סמסטר א' תשע"ט

2 ש"ס

ימי א', 14:15-15:45

סוג המסגרת: שיעור

שם המרצה: דר' אדר' קרן מטרני
טלפון: 052-6916343

דואר אלקטרוני: kuffl@017.net.il

שעות קבלה: בתאום מראש יום: א' בניין: חדר:

תיאור הקורס

הקורס עוסק בתולדות הבנייה בארץ ישראל בין השנים 1850-1960, במקורות ההשפעה שלה ובתמורות שחלו בה. הקורס יפתח מיומנות לחקר ולהבנה של מבנים ואתרים היסטוריים, כחלק מההכשרה הנדרשת לתכנון בסביבות הנושאות ערכי מורשת. הנושאים שילמדו הם: מושגי יסוד באדריכלות המקומית, חומרי הבנייה ושיטות הבנייה בתקופות השונות; סגנונות אדריכליים אופייניים, דמויות מפתח באדריכלות המקומית; שינויים שחלו בתכנון ובבניה לאורך השנים ויחסם לתנאים גיאוגרפיים, טופוגרפיים ואקלימיים, ולגורמים פוליטיים, כלכליים, חברתיים, דתיים ותרבותיים.

This course is intended to provide students with an overview of the history of building constructions and architectural aspects in *Eretz Israel* between the years 1850-1960.

The purpose of the course is to develop an ability to investigate and to analyze historic assets as a preliminary skill for those who take an interest in the field of the cultural built heritage.

The course will provide an introduction with local architecture terminology, building materials, systems and technologies. The main focus is to understand the evolution of local historic architectural styles and typologies and to be acquainted with influential figures in the fields of construction, technologies and design. We will explore the changes that occurred in planning and architecture over the years and their correspondence with geographical, topographical and climatic conditions as well as with political, economic and cultural aspects.

דרישות הקורס

- נוכחות חובה בהרצאות ובהנחיות.

- השתתפות פעילה בדיונים.

מרכיבי הציון הסופי

% בחינה מסכמת

בחינה

בחינת רב ברירה, ללא חומר עזר.

נושאי הקורס (נתון לשינויים)

שיעורים מס'	נושאים
1-3	מבוא – א"י במאה ה-19; בנייה מסורתית במרחב הכפרי והעירוני; בניה באבן, בלבני בוץ ובעץ; תיעוש והתפתחות אמצעי תחבורה
4-7	אימפריאליזם תרבותי: ייבוא של חומרי בניה וידע, וקליטת תרבות בנייה ציבורית אירופית-נוצרית; התיישבות קבוצות משיחיות; התיישבות ציונית; מפעלי בנייה של השלטון העות'מאני
8	אקלקטיקה; אר-נובו; בצלאל; אר-דקו; בניה בלבנים
9-10	התנועה המודרנית; הסגנון הבינלאומי; בניה בבטון
11	אדריכלות בריטית
12	שיכון ציבורי, אדריכלות ממלכתית, ברוטליזם

רשימת ספרות (נתון לשינויים)

שיעורים 1-3

אורבך גדליה, 2004. יסודות השלטון המקומי ההיסטוריה של השלטון המקומי בארץ ישראל.
יחידה 3. הוצאת האוניברסיטה הפתוחה.

ברור משה, 1994. המערך הפנימי של הכפר הערבי המסורתי. בתוך דויד גרוסמן ואבינועם מאיר
(עורכים). היישוב הערבי בישראל: תהליכים גיאוגרפיים, רמת גן.

הירשפלד יזהר, 1982. בית המגורים הכפרי בהר חברון ומסורת הבנייה הארץ-ישראלית, קתדרה
24, עמ' 79-114.

סעיד אדוארד, 2010. אורינטליזם. עם עובד.

פוקס רון, 1998. הבית הערבי הארץ-ישראלי: עיון מחודש (חלק א), קתדרה 89, עמ' 82-126.

פוקס רון, 1998. הבית הערבי הארץ-ישראלי: עיון מחודש (חלק ב), קתדרה 90, עמ' 53-126.

סגל יורם, 1966. בית הדירה המסורתי בכפר הערבי בגליל, תוי 1, עמ' 19-22.

Dalman, G. (1934). The Palestinian Arab house, its architecture and folklore.

שיעורים 4-7

- בן ארצי יוסי, 1988. המושבה העברית בנוף ארץ-ישראל 1882-1914. ירושלים: הוצאת יד בן צבי.
- בן ארצי יוסי, 2006. "מסע הלימוד" של אלכסנדר ברוולד. זמנים 96, עמ' 14-27.
- בן אריה יהושע, תשל"ז. עיר בראי תקופה, ירושלים במאה ה-19. ירושלים: יד בן צבי.
- גולדמן, דני 2003. אדריכלות הטמפלרים במושבותיהם בארץ-ישראל, 1868-1948 ומושבותיהם בארצות-הברית, 1860-1925. עבודה לתואר ד"ר.
- גורדון גיל, 2006. "גגות מתעופפים ברוח": כניסתם של רעפים ותעשיית החרסית לארץ ישראל. זמנים 96, עמ' 58-67.
- ביגר גדעון ואלי שילר (עורכים) 1991. באר שבע ואתריה. הוצאת אריאל.
- גולץ אבישי, 2013. בתי חולים פרטיים בישראל. הוצאת איתי בחור.
- לוין מיכה, אבן זהר א., 1980. הצמיחה וההתגבשות של תרבות עברית מקומית וילידית בארץ ישראל 1886-1948 (דיון). קתדרה 16, עמ' 161-206.
- כרמיאל בתיה, מאיר-מריל עדינה, 1996. אריחים מעטרים עיר, קרמיקה בצלאל בבתי תל-אביב 1923-1929, הוצאת מוזיאון א"י תל-אביב.
- כרמל אלכס, 1973. התיישבות הגרמנים בארץ ישראל בשלהי התקופה העות'מאנית. הוצאת האוניברסיטה העברית.
- פרי ירון, 2001. נשיאים ורוח וגשם אין: המיסיון הלונדוני הארץ ישראל במאה התשע-עשרה. הוצאת הקיבוץ המאוחד.
- קונרד שיק, 1998. למען ירושלים. הוצאת אריאל.
- קרויאנקר דוד, 1995. אדריכלות בירושלים: הבנייה האירופית נוצרית מחוץ לחומות 1855-1918. ירושלים: הוצאת כתר.
- קרק רות, 2003. יפו צמיחתה של עיר 1917-1799. ירושלים, הוצאת אריאל.
- רוג'רס מריה אליזה, 1984. חיי יום-יום בארץ-ישראל. משרד הביטחון – ההוצאה לאור.

שיעור 8

- אלחנני אבא, 1998. המאבק לעצמאות של האדריכלות הישראלית במאה ה-20. תל אביב: משרד הביטחון, ההוצאה לאור.
- דובשני גלעד, 1993. י. מגידוביץ – אדריכל. תל אביב: משרד הביטחון, ההוצאה לאור.
- הרצל תיאודור, 2007. אלטנוילנד. בבל.
- לוין מיכאל, 2006. חמש גישות למזרח באדריכלות המקומית. זמנים 96, עמ' 38-47.

לוס אדולף, 2008. דיבור לריק, למרות הכל. הוצאת בבל.
ראנד איין, 2012. כמעין המתגבר. הוצאת כנרת זמורה ביתן.
רביד ברוך, 2004. יוסף ברלין - בין תל אביב הקטנה לבין העיר הלבנה. הוצאת כתב העת "בנין ודיר".

Aubry Françoise, 2005. Horta The Ultimate Art Nouveau Architect. Ludion.

שיעורים 9-10

אפשטיין-פלוש מרינה, לוי מיכה ופינהולף צפריר (עורך משנה), 2016. ריכארד קאופמן והפרויקט הציוני. הוצאת הקיבוץ המאוחד.

הלמן ענת, 2007. אור וים הקיפוח תרבות תל אביבית בתקופת המנדט. הוצאת הספרים של אוניברסיטת חיפה.

ויטפורד פרנק, 2012. באוהאוס. הוצאת רסלינג.

טנא עפרה, 2013. הבתים הלבנים ימלאו: חיי יומיום בדירות תל-אביב 1924-1948. הוצאת הקיבוץ המאוחד.

מצקל יהודית (אוצרת), 2009. שירת הבטון – קטלוג תערוכה. הוצאת מוזיאון תל אביב לאומנות.

סמוק-מצגר ניצה, 1994. בתים מן החול, אדריכלות הסגנון הבינלאומי 1931-1948, תל אביב: משרד הביטחון, ההוצאה לאור.

צור מוקי ודניאלי יובל (עורכים), 2008. לבנות ולהבנות בה, ספר שמואל מסטצ'קין: אדריכלות הקיבוץ בישראל. תל אביב: הוצאת הקיבוץ המאוחד וקרן קריית.

Tom wolf, 1981. From Bauhaus to our house. Publisher: Farrar Straus & Giroux

שיעור 11

כרמי-מלמד ופרייס דן, 2011. אדריכלות בפלשתינה-א"י בימי המנדט הבריטי 1917-1948. הוצאת מוזיאון תל אביב לאומנות.

קרויאנקר דוד, 1991. אדריכלות בירושלים: הבנייה בתקופת המנדט הבריטי 1918-1948. ירושלים: הוצאת כתר.

קרויאנקר דוד, 2006. אוריינטלי יותר מהמזרח: גלגוליה של שפת הציטוטים הירושלמית. זמנים 96, עמ' 28-37.

מוזיאון מגדל דוד, 2018. לונדון בירושלים: תרבות ברחבי העיר. קטלוג התערוכה.

קרויזר גד, 2011. הטיגארטים - הקמת מצודות המשטרה הבריטית בארץ ישראל 1938-1943. ספריית יהודה דקל, המועצה לשימור אתרי מורשת בישראל.

Davidi Sigal, 2016. By women for women: modernism, architecture, and gender in building the new Jewish society in Mandatory Palestine. Volume 20, Issue 3 pp. 217-230.

שיעור 12

אפרת צבי, 2005. הפרויקט הישראלי בנייה ואדריכלות 1948-1973. מוזיאון תל אביב לאומנות.
גרייצר איריס, 2017. מהשכונה אל השיכון: ההתיישבות העירונית של הפועלים בארץ ישראל
ושורשיה הרעיוניים 1920-1950. פרדס הוצאה לאור.
כרמי רם, 2001. אדריכלות לירית. תל אביב.
רוטברד שרון, 2007. אברהם יסקי - אדריכלות קונקרטיבית. תל אביב: הוצאת בבל.
שדר הדס, 2014. אבני הבניין של השיכון הציבורי; שישה עשורים של בנייה עירונית ביוזמה
ציבורית בישראל. משרד הבינוי והשיכון, ירושלים.